

Διήγημα: Το Χαμόγελο που Σκοτώνει

Διήγημα του Κωνσταντίνου Τζαμιώτη “Το χαμόγελο που σκοτώνει”.

Ο κύριος Σταχτής μπήκε στην τράπεζα λίγο πριν τις εννιά, προσπέρασε με ταχύ βήμα τις ουρές μπροστά στα ταμεία και κατευθύνθηκε, ανακουφισμένος που δεν τον αφορούσε όλος αυτός ο συνωστισμός, προς το βάθος της αίθουσας όπου βρισκόταν το τμήμα δανείων. Καθώς μισούσε τις τυχαίες συναναστροφές με αγνώστους και τις ανούσιες συζητήσεις που δεν οδηγούν πουθενά, φρόντιζε όποτε πατούσε το πόδι του σε δημόσιους χώρους να παριστάνει τον αυστηρό και απόμακρο. Αυτό το ύφος είχε και σήμερα.

Η τύχη όμως ήταν με το μέρος του. Ανάμεσα στους λιγοστούς πελάτες σ' εκείνο το τμήμα, διέκρινε μια γνώριμη φυσιογνωμία. Επρόκειτο για έναν ξερακιανό άντρα καμιά δεκαριά χρόνια μεγαλύτερο του, τον μόνο με τον οποίο αισθανόταν κάπως οικεία εκεί μέσα.

Ασυνήθιστα ψηλός, ευθυτενής και λιπόσαρκος για κάποιον της δικής του γενιάς, ξεχώριζε αμέσως από τους υπόλοιπους συνταξιούχους που συνήθως γέμιζαν τέτοια ώρα την τράπεζα και το κυριότερο, δεν ήταν από εκείνους τους γέρους που αφορμή ψάχνουν να σου πιάσουν την κουβέντα και πριν το καταλάβεις αρχίζουν να μιλάνε ασταμάτητα για τα εγγονάκια τους, για το τι φάρμακα παίρνουν ή για το πόσο ακρίβυναν τα είδη πρώτης ανάγκης. Απ' την πρώτη στιγμή τον ξεχώρισε. Διακριτικός, σχεδόν αθόρυβος, μόλις έβρισκε ελεύθερο κάθισμα, τοποθετούσε στα οστέινα γόνατα του έναν χαρτοφύλακα, έβγαζε το σταυρόλεξό του, ξετρύπωνε έναν παλιομοδίτικο μεταλλικό parker και δεν σήκωνε το κεφάλι παρά μόνο για να ελέγξει αν πλησιάζει η σειρά του. Έπειτα έμοιαζε καλλιεργημένος· αν και δεν του το είχε πει ποτέ, μια φορά τον αναγνώρισε ανάμεσα στους πελάτες που ψώνιζαν στο τμήμα της Κλασικής μουσικής ενός πολυκαταστήματος

στο κέντρο.

Με τον καιρό, όπως συνήθως γίνεται με όσους βλέπονται τακτικά, οι δυο τους έπαψαν να κρύβουν πως αναγνωρίζονται, κατόπιν άρχισαν να ανταλλάσσουν –συγκρατημένα πάντα– σύντομους χαιρετισμούς, έπειτα τηλεγραφικές κουβέντες που ωστόσο καθόλου δεν αναιρούσαν το δικαίωμα τους να επιστρέψουν ανά πάσα στιγμή στην σιωπή και τέλος, όταν πλέον εδραιώθηκε ανάμεσα τους ένα είδος εμπιστοσύνης, άρχισαν να συζητούν πραγματικά. Παρ' όλα αυτά, οι μεταξύ τους αποστάσεις ποτέ δεν έπαψαν.

Έτσι, αν και τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια είχαν ειδωθεί εκατοντάδες φορές, γνώριζαν ο ένας για τον άλλο τα απολύτως απαραίτητα· ακριβώς όσα χρειάζονται δηλαδή δύο απλοί γνωστοί που είναι υποχρεωμένοι να συνυπάρχουν τακτικά στον ίδιο άχαρο χώρο και αισθάνονται κάπου-κάπου την ανάγκη να υπενθυμίσουν στον εαυτό τους, μέσω της ανταλλαγής ενός σχολίου ή μιας σκέψης με κάποιον οικείο, πως όπου να 'ναι θα επιστρέψουν στις κανονικές τους ζωές.

Παρά τις αποστάσεις που με τόσο ζήλο διατηρούσαν ο ένας από τον άλλο, ο κύριος Σταχτής δεν το έκρυβε πως τον εκτιμούσε εκείνον τον άντρα και μάλιστα δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις που μετά από κάποια συνάντησή τους, τον ανέφερε στο μεσημεριανό φαγητό ως παράδειγμα αξιοπρέπειας. Γι' αυτό και εκείνη την μέρα, όταν είδε πως υπήρχε κενό κάθισμα δίπλα του, έσπευσε να το καταλάβει πριν τον προλάβει άλλος.

Εκείνος έδειξε όπως πάντα να χαίρεται που τον έβλεπε, γρήγορα όμως αποδείχθηκε πιο λιγόλογος και βαρύς απ' ότι συνήθως, σαν κάτι να τον βασάνιζε.

Ο κύριος Σταχτής φοβήθηκε πως κάποιο κακό συνέβη στη γυναίκα του, γιατί ήξερε εδώ και μήνες από κάτι μισόλογα που τον άκουσε να λέει στο τηλέφωνο πως ήταν άρρωστη. Ως εκ τούτου δεν τόλμησε να σχολιάσει τη διάθεσή του.

«Πρόσφατα περάσαμε μια περιπέτεια υγείας, ξέρετε» ξεκίνησε να λέει ο άντρας λες και διάβαζε τη σκέψη του· «ευτυχώς μετά από

δύο πολύ σοβαρές επεμβάσεις τα πράγματα είναι καλύτερα τώρα, μα οι οικονομίες μας όλες χάθηκαν. Αν δεν γίνει κάποια νέα ρύθμιση για το δάνειο το σπίτι μας κινδυνεύει. Είναι η τρίτη φορά που έρχομαι για το ίδιο ζήτημα»

Πιστός στην άτυπη συμφωνία τους για διακριτικότητα, ο κύριος Σταχτής ούτε που διανοήθηκε να σχολιάσει όσα είχε μόλις ακούσει ή να ζητήσει περισσότερες λεπτομέρειες. Ψέλλισε μονάχα ένα δειλό «περαστικά σας» και παραδόθηκε ηθελημένα στην διάθεση του άλλου.

«Δεν είναι πως δεν θέλουμε να πληρώσουμε, απλά δεν μπορούμε πλέον. Αυτή είναι η αλήθεια» πρόσθεσε ανησυχητικά εκείνος.

«Εύχομαι να πάνε όλα καλά» επέμεινε στον ίδιο ουδέτερο τόνο ο κύριος Σταχτής.

«Καλοσύνη σας» ανταπάντησε ο άντρας και σηκώθηκε γιατί είχε έρθει η σειρά του.

Προσπαθώντας να ξοδέψει τον χρόνο του, και υπό το φόβο πως ο τύπος που μόλις είχε καθίσει δίπλα του είχε όρεξη για κουβεντολόι, ο κύριος Σταχτής, βάλθηκε να σκαλίζει τον φάκελο με τα έγγραφα που κουβαλούσε μαζί του, το γεγονός ωστόσο πως θυμόταν καθαρά με τι σπουδή τα είχε τοποθετήσει πριν φύγει από το σπίτι, τον εμπόδισε να συνεχίσει το ψαχούλεμα. Για να παραμείνει απροσπέλαστος, έστρεψε την προσοχή του στον γνωστό του.

Σκέφτηκε ξανά τα λιγοστά που αντάλλαξαν προηγουμένως και κατέληξε πως δεν ήταν πια ο ίδιος άνθρωπος. Όσα κενά και αν είχε για τη ζωή του, δεν αμφέβαλε πως είχε γνωρίσει καλύτερες μέρες· όλα πάνω του αυτό μαρτυρούσαν. Μα φαίνεται πως από τότε που αναγκάστηκε να φύγει από τη δουλειά του τίποτα δεν του πήγαινε καλά. Δούλευε για χρόνια αρχικαμαρότος σε σκάφη αναψυχής, εξαιτίας όμως μιας δερματικής πάθησης που αποχρωμάτιζε την επιδερμίδα του, βρέθηκε στα αζήτητα.

«Οι άνθρωποι που ξοδεύουν τόσα λεφτά για διακοπές, δεν θέλουν

παρτίδες μ' αυτού του είδους την πραγματικότητα. Για να λέμε του στραβού το δίκιο, κανένας δεν είναι υποχρεωμένος να ανέχεται κάτι τέτοιο» του είχε πει στωικά, δείχνοντας τα λευκά μπαλώματα στα χέρια του. Έκτοτε, σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενά του, εργαζόταν περιστασιακά σε κάποιες εταιρίες catering, με πολύ λιγότερα λεφτά εννοείται. «Ωσπου να συμπληρώσω τα ένσημα για τη σύνταξη»· έτσι δικαιολογούσε την κατάπτωσή του κάθε φορά που αναφερόταν στο ζήτημα.

Μα φαίνεται πως οι δυνάμεις του είχαν αρχίσει να τον εγκαταλείπουν. Πρώτη φορά τον έβλεπε να κάθεται έτσι διπλωμένος στην άκρη της καρέκλας, να κρέμεται κυριολεκτικά απ' το στόμα του συνομιλητή του. Ύστερα όμως κάτι άλλαξε. Άρχισε να φωνάζει· ποτέ άλλοτε δεν τον είχε ακούσει να φωνάζει. Και δεν φώναζε απλώς, ούρλιαζε. Από ένα σημείο και μετά τις κραυγές του συνόδευαν επιθετικές χειρονομίες· ούτε γι' αυτές τον είχε ικανό.

Τώρα πια όλοι σχεδόν κοιτούσαν προς το τμήμα των δανείων και καρτών.

Ο κύριος Σταχτής πρόλαβε να αναρωτηθεί αν έπρεπε να του ξαναμιλήσει, όταν τον είδε να ορθώνεται απειλητικά και με μια αστραπιαία κίνηση που ουδόλως ταίριαζε στα χρόνια και το παρουσιαστικό του, να αρπάζει την επίπεδη οθόνη του υπολογιστή και να χτυπάει με μανία τον υπάλληλο. Το φρένιασμα του ήταν τέτοιο που δεν σταμάτησε ούτε όταν ο άλλος γκρεμίστηκε από την καρέκλα του. Αντίθετα, πέρασε με δυο δρασκελιές πίσω από το γραφείο, στάθηκε πάνω από το θύμα του και μονολογώντας άγρια κάτι ακατάληπτο, συνέχισε να τον χτυπάει με κάθε τρόπο.

Ο κύριος Σταχτής σκέφτηκε πως θα τον σκότωνε. Μόνο τότε κατάφερε να ξεπεράσει την κατάπληξή του και αποφάσισε να παρέμβει. Ευτυχώς δεν χρειάστηκε να προσπαθήσει πολύ για να τον απομακρύνει από το θύμα του. Ο πρώην αρχικαμαρότος με το που διασταυρώθηκαν οι ματιές τους ξαναβρήκε αμέσως τα λογικά του.

«Τον είδατε που με κορόιδευε μέσα στα μούτρα μου;» είπε και στο βλέμμα του δεν υπήρχε ίχνος εχθρότητας ή παραφροσύνης παρά μόνο παράπονο και απόγνωση. «Τον είδατε που μου χαμογελούσε ενώ μου ανακοίνωνε πως θα μου πάρουν το σπίτι;» ξαναείπε λαχανιασμένα και αφού έκανε δυο-τρία αβέβαια βήματα κατέρρευσε στην κοντινότερη πολυθρόνα. Ύστερα κατέφτασε ο ένστολος της φύλαξης που έπεσε πάνω του, τον έριξε με μια λαβή στο πάτωμα, ακριβώς δίπλα στον αναίσθητο υπάλληλο και πατώντας τον με το γόνατο στην πλάτη, του έδεσε τους καρπούς με ένα πλαστικό κορδόνι.

Ο κύριος Σταχτής δεν τόλμησε να διαμαρτυρηθεί για την βιαιότητα της σύλληψης γιατί είχε ήδη δει σε τι κατάσταση ήταν ο υπεύθυνος των δανείων. Εκεί όπου μέχρι πριν λίγο βρισκόταν η μύτη, υπήρχε μόνο ένα φρικτό κατακόκκινο εξόγκωμα που αιμορραγούσε ασταμάτητα και όσο για τα μάτια, τα ζυγωματικά και το μέτωπο, η ζημιά ήταν τόσο μεγάλη που με δυσκολία θύμιζε πια άνθρωπο. Δοκίμασε να γονατίσει και να βοηθήσει τον άνθρωπο, εμφανίστηκε όμως ο διευθυντής του υποκαταστήματος μαζί με μερικούς ταμίες και αναγκάστηκε να υποχωρήσει.

Από κάποια απόσταση πλέον, γύρισε και κοίταξε προσεκτικότερα τους δύο πρωταγωνιστές του επεισοδίου. Το θύμα παρά τις προσπάθειες των συναδέλφων του συνέχιζε να μην έχει τις αισθήσεις του, όσο για τον θύτη, βαριανάσαινε με τα μάτια κλειστά.

Με κάποιο αποτροπιασμό παραμέρισε προς την έξοδο, εκεί όπου ήταν μαζεμένοι οι περισσότεροι από τους πελάτες..

«Γέμισε ο κόσμος παλαβούς» έλεγε κάποια. «Σίγουρα πρόκειται για τρελό» ακούστηκε ένας άλλος.

Ο κύριος Σταχτής κανονικά θα αγνοούσε εκείνους τους προπέτες μα μια φωνή μέσα του, του υπενθύμιζε πως ήταν ίσως ο μοναδικός που μπορούσε να υπερασπιστεί έστω στοιχειωδώς τον δράστη. «Όχι κύριε δεν πρόκειται για τρελό, ο άνθρωπος προκλήθηκε και αντέδρασε άσχημα, περί αυτού πρόκειται» ξεστόμισε αυστηρά και

δοκίμασε να απομακρυνθεί μέχρι να αποφασίσει τι θα κάνει.

«Τι θέλετε να πείτε;» τον σταμάτησε μια νεαρή υπάλληλος που έτυχε να στέκεται ακριβώς δίπλα.

«Μιλώ για τα χαζόγελα» επεχείρησε να την αποστομώσει ο κύριος Σταχτής. «Τι λόγο είχε ο συνάδελφός σας να φέρεται έτσι αλαζονικά;»

«Για όνομα του θεού και της Παναγίας» διαμαρτυρήθηκε η υπάλληλος. «ο συνάδελφος τη δουλειά του προσπαθούσε να κάνει»

«Δεν αντιλέγω, μα βρίσκετε σωστό να χαμογελάει προκλητικά σε κάποιον που χάνει το σπίτι του;» αντέτεινε ο κύριος Σταχτής για να της δείξει πως ήταν μπροστά στο περιστατικό και είχε δει τι ακριβώς συνέβη.

«Μα τι να κάνουμε και εμείς; Νομίζετε πως είναι στο χέρι μας;» αναφώνησε εκείνη θιγμένη.

Την κοίταξε μπερδεμένος.

«Αυτή είναι η πολιτική της διοίκησης» είπε σαφώς πιο χαμηλόφωνα τώρα η υπάλληλος. «Τα μαθήματα θετικής ενέργειας είναι πλέον υποχρεωτικά για όλους όσους εργάζονται στο τμήμα δανείων και καρτών. Πώς να σας το πω για να το καταλάβετε, απαγορεύεται για οποιοδήποτε λόγο να μην χαμογελάμε εν ώρα εργασίας»

Ενόσω το πλήρωμα ενός περιπολικού που μόλις είχε καταφτάσει τους έσπρωχνε να βγουν έξω, ο κύριος Σταχτής στάθηκε και την κοίταξε περίλυπος. Αλήθεια πρέπει να έλεγε, παρά την ολοφάνερη ταραχή της, μια υπόνοια χαμόγελου υπήρχε ακόμη στο πρόσωπό της.

Ο Κωνσταντίνος Τζαμιώτης γεννήθηκε στη Λάρισα το 1970 και σήμερα ζει στην Αθήνα. Σπούδασε κινηματογράφο. Εργάστηκε στην τηλεόραση, στη διαφήμιση και στον κινηματογράφο. Διηύθυνε την πολιτιστική έκδοση "Highlights". Έχει γράψει τα βιβλία: "Η συνάντηση" (νουβέλα, Ίνδικτος, 2002), "Βαθύ πηγάδι"

(μυθιστόρημα, Ίνδικτος, 2003), “Ο βαθμός δυσκολίας” (μυθιστόρημα, Ίνδικτος, 2004), “Παραβολή” (νουβέλα, Καστανιώτης, 2006), “Η εφεύρεση της σκιάς” (μυθιστόρημα, Καστανιώτης, 2008), “Τερματικός σταθμός” (θεατρικό έργο, Εξάρχεια, 2015), “Η πόλη και η σιωπή” (μυθιστόρημα, Καστανιώτης, 2013), “Το πέρασμα” (μυθιστόρημα, Μεταίχμιο, 2016), και έχει λάβει μέρος σε συλλογικά, θεματικά λογοτεχνικά εγχειρήματα.